

Socialdepartementet
Diarienummer S2022/01621

Yttrande över remiss - SOU 2022:11 Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.

Socialdepartementet har inbjudit Örebro kommun att lämna yttrande över remiss - Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Förlängd svarstid är beviljad till senast 21 september 2022.

Örebro kommun är positiv till den här översynen då förslaget kan komma att innebära ett tydligare regelverk och steg i rätt riktning mot mer samordning.

Örebro kommun lämnar några synpunkter nedan.

Övergripande synpunkter

Örebro kommun ser positivt på en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor enligt förslaget. När tolktjänsten inte svarar upp mot behoven som den enskilde har leder detta till att döva riskerar att få sämre förutsättningar till delaktighet på arbetsmarknaden och i samhället. Därför är en fungerande tolktjänst med ett tydligt uttalat samhällsansvar en förutsättning för tolkanvändarnas delaktighet i alla sammanhang. Örebro kommun ser också positivt på prioriteringen på att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan Region och Arbetsförmedling. Förslaget kommer också resultera i ett ökat inflytande över hur tolktjänst för vardagstolkning utformas och genomförs.

Det ska enligt förslaget också bli lättare att få tolk i arbetslivet vilket är ett viktigt framsteg framåt i tolkfrågan. Detta kommer leda till ett viktigt kliv framåt i tolkfrågan att exempelvis arbetstagare inte ska gå miste om karriärmöjligheter och anställningar.

Förslaget innebär vidare att regionernas ansvar delvis förändras och förtydligas. Förslaget stärker förutsättningarna för att utveckla en mer flexibel och ändamålsenlig tolktjänst i regionernas regi. När regionernas ansvar för vardagstolkning inte innefattar arbetslivstolkning och så kallad myndighetstolkning frigörs resurser för vardagstolkning exempelvis i fritids- och förenings-sammanhang och i de övriga situationer som är vardagstolkning. Regionernas samordningsansvar skapar ett nav för tolktjänsten och ger den enskilde tolkanvändaren en väg in för all tolktjänst. Den föreslagna lagen ger också tolkanvändarna ett ökat inflytande över hur tolktjänst för vardagstolkning utformas och genomförs.

Handlingsplanens formulering om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet signalerar att det endast är målgrupperna som kan beställa tolk. Hörande som vill kunna beställa teckenspråkstolk, dövblindtolk eller skrivtolk kan inte göra det utan hela rättigheten utgår från målgrupperna. Tolkningen blir att det kan signalera att det utgår ifrån ett medicinskt perspektiv i stället för att utgå från ett språkligt perspektiv och det kan uppfattas att det är målgruppernas ansvar att se till att samtalet ska fungera. Förslag på formulering: Tolktjänst för teckenspråkstolkning, dövblindtolkning och skrivtolkning.

Örebro kommun uppfattar att förslaget kan komma att leda till en ökad efterfrågan av tolkar då det redan idag är brist i tillgången av tolkar. Detta leder till väntetider för den

enskilde som är i behov av tolk. Ett medskick blir därmed att tillgången till auktoriserade tolkar behöver finnas med i den fortsatt utvecklingen av tolktjänsten.

Specifika synpunkter

7.4 Tolktjänst för vardagstolkning (s. 193)

Det finns en upplevelse av att det ibland kan finnas brister att yngre barn till döva föräldrar saknar rätt och möjlighet att få tolk vid exempelvis möten med skola, socialtjänst och i kontakten med myndigheter. Barn till döva föräldrar och deras behov av och rätt till teckenspråkstolkning samt att få information på sitt modersmål bör ses som en självständig rätt. Ett medskick blir därför att tänka in målgruppen och förslagsvis ge den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor att utreda hur yngre barn till döva föräldrar kan inkluderas i tolktjänstens målgrupp.

7.4.2 Viss ledsagning ska ingå i tolktjänst för personer med dövblindhet (s. 206)

Begreppet viss ledsagning är otydligt och svårtolkat för vad innebär viss ledsagning och hur tolkar Regionerna begreppet? I betänkandet föreslår skrivningen att ”viss ledsagning i anslutning till tolktillfället” ingår i den nya lagen. Denna begränsning motiveras med att momentet ledsagning inte får vara det dominerande inslaget. Tolkningen av denna begränsning exemplifieras med att om personen har ett möte på en timme så får momentet ledsagning maximalt utgöra en timme i anslutning. Denna begränsning är inte bara bristande i sin ändamålsenlighet och kan i vissa fall vara en tydlig försämring från idag, utan även en begränsning som uppfattas skapar nya problem vid tillämpning. Örebro kommun har sedan några år tagit ansvar att beställa tolk när situationen kräver det. Som tolktjänstanvändare innebär det att när medborgaren ska träffa någon från kommunen så bokas tolk av kommunens medarbetare. Detta har vidare inneburit att kommunen har hörsammat ett behov av att anställa egna tolkar för att bygga upp en kvalitativ hög nivå av tolkning med tolkar som har verksamhetskunskap och kommunkunskap. I betänkandet saknas förslag på vardagstolkning när det handlar om förtroendeuppdrag som exempelvis politiker ska ingå i. Detta uppfattas som ett hinder för att möjliggöra deltagande och demokratiskt arbete på lika villkor.

8. Samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet (s. 281 – 315)

Det är positivt att det samlas på ett ställe för det förbättrar förutsättningarna för den enskilde som är i behov av tolkstöd i arbetslivet. Insatsen kommer förbättra förutsättningarna för den enskilde som är i behov av tolkstöd i arbetslivet. Insatsen kommer vidare att öka tydligheten och förutsägbarheten i ansvarsfrågan och kommer minska den administrativa bördan för såväl tolkanvändare, arbetsgivare och för den aktör som tillhandahåller stödet. Förslaget stärker den enskilde att tillsammans med sin arbetsgivare själv bestämma hur de vill använda sitt eget tolkstöd i arbetslivet. Förslaget kommer underlätta då utredningen pekar på att rutinerna ska vara enkla och tydliga för både tolkanvändare och arbetsgivare.

Formuleringen särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Att anlita tolk handlar om att möjliggöra ett samtal mellan två olika språk och har inte med nedsatt arbetsförmåga att göra. Ett medskick blir att se över formuleringen omkring särskilda insatser.

13.1 Skillnader mellan kvinnor och män när det gäller tolktjänster (s. 391 - 393)

Undersökningar om arbetsmarknadsdeltagande för människor med funktionsnedsättning har visat på omotiverade skillnader mellan kvinnor och män.

Den data som finns tillhanda går dock inte att bryta ner på gruppen tolktjänstanvändare varför det finns skäl att vidare analysera detta. Så som exempelvis nyanlända som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet och som inte får möjligheter att hitta jobb utan att få stöd till lönebidrag eftersom de är extra utsatta än hörande nyanlända som på andra sätt kan ta kontakt med olika arbetsgivare.

Ett medskick blir således att också inkludera och se över lösningar för nyanlända i tolkfrågan för att möjliggöra ett deltagande på exempelvis arbetsmarknadsåtgärder, praktik och i arbetslivet. Det är därför positivt att utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska kartlägga och analysera skillnader i tillgång och träffsäkerhet i olika arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder riktade till kvinnor och män som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen och har nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen ska vidare mot bakgrund av analysen föreslå lämpliga åtgärder för att skapa ökad jämlikhet och träffsäkerhet i de arbetsmarknadspolitiska stödåtgärderna.

13.1.3 Ökad kunskap om stöd till våldsutsatta kvinnor som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet (396 - 398)

De studier som har gjorts i inom området våldsutsatthet klarlägger att förekomsten av våld och övergrepp mot kvinnor och flickor med funktionsnedsättning är minst lika vanligt förekommande som i andra grupper. Mycket tyder också på att kvinnor med funktionsnedsättning har svårare än andra grupper att få stöd i utsatta situationer. De kunskapsunderlag som finns går dock inte att bryta ner på gruppen kvinnor som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet varför det finns skäl att vidare analysera detta. Dagens tolksystem innefattar inte tolkning till nyanlända döva. Situationer där nyanlända har rätt till tolk är begränsad och antalet tolkar som kan tolka är begränsat. Utredningen föreslår att en lämplig myndighet ska utreda om och i så fall hur kompetensen och stödet till våldsutsatta döva och hörselskadade kvinnor och kvinnor med dövblindhet kan stärkas och organiseras nationellt. Örebro kommun ser positivt på att man lyfter denna fråga men ställer sig frågande om det är en tolkfråga.

14. En nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor (s. 403 – 419)

Örebro kommun ser positivt på att utredningen föreslår en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor och har som medskick att det ska finnas personer med dövkompetens inom samordningen.

15.5.3 Ekonomiska konsekvenser

Enligt utredningens förslag framgår att förslagen inte ska innebära någon förändring av kommunernas ansvar för att använda och bekosta tolk. Fast den nya lagen kan i praktiken innebära att de faktiska kostnaderna för tolkning vid kommunala myndigheter ökar. Detta eftersom regionerna i viss utsträckning tar ansvar för denna typ av tolksituationer idag och förslagen innebär ett tydliggörande i ansvarsfrågan. Ett medskick blir därför att tänka in kommunens tolkkostnader och att kostnaderna för kommunen fortsättningsvis kommer vara hög oavsett förslagen. Detta därför att Örebro är en stad med relativt många teckenspråkiga medborgare, delvis exempelvis tack vare att Riksgymnasiet för döva och hörselskadade finns här.

John Johansson (S)

Vice ordförande

Kommunstyrelsens utskott för hållbar utveckling

Kommunstyrelsens utskott för hållbar utveckling

Sammanträdesdatum: 2022-09-20
Justeringsdatum: 2022-09-20
Anslagsdatum: 2022-09-22

§ 34 Beslut - Remiss - Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Ärendenummer: Ks 762/2022
Handläggare: Liselott Bergqvist

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade under 2020 att ge ett uppdrag för att ta fram en handlingsplan för den långsiktiga utvecklingen av tolktjänsten. Utredningen föreslår en ny lag om tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet och ersätter den nuvarande regleringen i hälso- och sjukvårdslagen om tolktjänst för vardagstolkning.

Tolktjänsten fungerar olika idag och är organiserad på olika sätt i olika delar av landet. För den som behöver ta del av tjänsten behöver många gånger ta ett stort ansvar själv. För att tolktjänsten ska fungera mer på samma sätt för alla behöver regionernas ansvar för tolktjänst blir tydligare. Förslaget till handlingsplan är uppdelad i två åtgärdsområden. Första delen handlar om strukturen för tolktjänst och hur den ska organiseras bättre och mer jämlikt. Den andra delen handlar om det fortsatta långsiktiga arbetet med utvecklingen av tolktjänsten. Syftet med de samlade förslagen i handlingsplanen är att skapa ett system som ska vara bättre anpassat för målgruppen som är i behov av tolktjänsten.

Förlängd svarstid är beviljad till 21 september.

Beslutsunderlag

Remiss - Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)
Remisslista, daterad 2002-05-04
Tjänsteskrivelse daterad 2022-08-23
Yttrande, daterat 2022-09-20

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till Kommunstyrelsens utskott för hållbar utveckling:

1. Förslag till yttrande antas och överlämna till Socialdepartementet.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Nämndens behandling

Murad Artin (V) föreslår att förslag till yttrande kompletteras med ett förtydligande. Örebro kommun uppfattar att förslaget kan komma att leda till en ökad efterfrågan av tolkar då det redan idag är brist i tillgången av tolkar. Detta leder till väntetider för den enskilde som är i behov av tolk. Ett medskick blir därmed att tillgången till auktoriserade tolkar behöver finnas med i den fortsatta utvecklingen av tolktjänsten. Utskottet enas om att förslag till yttrande kompletteras.

Beslut

Kommunstyrelsens utskott för hållbar utveckling beslutar:

1. Förslag till yttrande antas och överlämna till Socialdepartementet.
2. Paragrafen justeras omedelbart.